

ศิริราตรี บุญยะเกียรติ
จิรวัดน์ แสงทอง
หน่วยวิจัยภูมิภาคศึกษา
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

นักการเมือง และสถานการณ์ทางการเมืองอินโดนีเซีย ก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดีปี 2014

อินโดนีเซียปกครองประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตยในระบบสาธารณรัฐโดยมีการปกครองตนเองในบางพื้นที่ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ทั้งนี้หลังสภาที่ปรึกษาประชาชน (Majelis Permusyawaratan Rakyat—MPR) ลงมติรับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี 2002 ตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีจะมาจากการลงคะแนนเสียงเลือกโดยตรงจากประชาชน ขณะที่ก่อนหน้านี้ ทั้งสองตำแหน่งจะผ่านการเลือกสรรกันเฉพาะในสภาที่ปรึกษาประชาชน

อินโดนีเซียมีหลักปรัชญาเป็นอุดมการณ์หลักของชาติ หลักการดังกล่าวถูกประกาศโดยซูการ์โน (บิดาแห่งเอกราชและประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซีย) ในครากกล่าวสุนทรพจน์เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 1945 ต่อคณะกรรมการเสาะหาหนทางเตรียมการเพื่อเอกราช (Badan Penyelidik Usaha Persiapan Kemerdekaan Indo-

nesia—BPUPK) หลักปรัชญาศีลนี้ได้ถูกบรรจุไว้ในอารัมภกถาของรัฐธรรมนูญอินโดนีเซียตั้งแต่ฉบับแรก กระทั่งต่อมาในปี 1985 อันเป็นช่วงสมัยยุคระเบียบใหม่ (Orde Baru) ภายใต้ประธานาธิบดีซูฮาร์โต สถาบันทางการเมืององค์กรทางสังคมทุกภาคส่วนได้ถูกกำหนดโดยกฎหมายให้ต้องยึดถือปรัชญาศีลเป็นแนวทางของตน (Cribb and Kahin, 2004, 311-312) แม้การตีความและบังคับใช้ดังกล่าวจะมีส่วนทำให้หลักปรัชญาศีลสั่นคลอนความน่าเชื่อถือ และซูฮาร์โตจะลงจากอำนาจไปตั้งแต่ปี 1998 ปรัชญาศีลก็ยังคงเป็นหลักการสำคัญสูงสุดของชาติอินโดนีเซียจนถึงปัจจุบัน หลักปรัชญาศีลประกอบด้วย

1. นับถือพระเจ้าสูงสุดหนึ่งเดียว (Ketuhanan yang maha esa)
2. เป็นมนุษยที่เจริญและเที่ยงธรรม (Kemajuan yang adil dan beradab)
3. ความเป็นเอกภาพของอินโดนีเซีย

(Persatuan Indonesia)

4. อำนาจอธิปไตยของปวงชนซึ่งบริหารโดยนโยบายทรงปัญญาที่มีมาจากการใคร่ครวญและเห็นพ้องกัน (Kerakyatan yang dipimpin oleh hikmat kebijaksanaan dalam permusyawaratan / perwakilan)

5. ความยุติธรรมทางสังคมต่อชาวอินโดนีเซียทั้งหมด (Keadilan sosial bagi seluruh rakyat Indonesia)

“เอกภาพในความหลากหลาย” (Bhinneka tunggal ika) ซึ่งเป็นวลีจากภาษาชวาเก่าได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นคำขวัญประจำชาติอินโดนีเซีย วลีดังกล่าวนี้ถูกจารึกไว้ในสัญลักษณ์ประจำชาติ ขณะที่ในทางปฏิบัติดูเหมือนว่ารัฐบาลที่สามารถสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพอย่างแท้จริงขึ้นได้ในอินโดนีเซียคือรัฐบาลยุคระเบียบใหม่ซึ่งใช้แนวทางอำนาจนิยมปกครองประเทศมาได้กว่าสามทศวรรษ ต่อมา เมื่อประธานาธิบดีซูฮาร์โตผู้สถาปนายุคระเบียบใหม่หมดอำนาจลงในปี 1998 นายบาซารุดดิน ยูซุฟ ฮาบิบีได้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแทนในช่วงหนึ่งปีของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของอินโดนีเซีย แม้ว่าความแตกร้างครั้งใหญ่ในกลุ่มอำนาจทางการเมืองจะทำให้เขามีฐานอำนาจสนับสนุนอย่างจำกัด เหนือกว่าการกดดันและภาวะปั่นป่วนวุ่นวายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และทางการเมือง (O'Rourke, 2002, 123-129, 139-152) แต่เขาก็สามารถนำพาให้เกิดการเลือกตั้งทั่วไปตามหนทางประชาธิปไตยขึ้นได้เป็นครั้งแรกในช่วงเวลาไม่กี่ปีหลัง การเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมิถุนายน 1999 ได้กลายเป็นสัญลักษณ์และหมุดหมายสำคัญของช่วงระยะเริ่มต้นของยุคแห่งการปฏิรูป (Reformasi) อินโดนีเซียได้

ค่อย ๆ เปลี่ยนผ่านจากการปกครองแบบเผด็จการ-อำนาจนิยมสู่การเป็นประเทศที่อาจจะเรียกได้ว่าวิถีประชาธิปไตยมีพลวัตและประสบความสำเร็จมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาพรวมของการเลือกตั้งทั้งสามครั้งที่ผ่านมามีได้รับการประเมินว่ามีความโปร่งใสและยุติธรรมอย่างน่าประทับใจ

ความย่อ, ประธานาธิบดีอินโดนีเซียแห่งยุคปฏิรูป

อับดุลเราะห์มาน วาฮิดขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี 1999 และมีสถานะเป็นประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งคนแรกของอินโดนีเซียในยุคปฏิรูป การปฏิรูปเริ่มถูกวางรากฐานแม้ว่าหนทางจะเต็มไปด้วยอุปสรรคและอิทธิพลของยุคอำนาจนิยมก่อนหน้าจะยังคงสร้างข้อจำกัดไว้ในหลายประการ (Carnegie, 2008-2009) ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งบริหารประเทศ วาฮิดได้รับการยอมรับจากสื่อมวลชนและกลุ่มการเมืองศาสนาว่ามีแนวทางการบริหารที่เป็นประชาธิปไตย โดยเฉพาะการให้ความเท่าเทียมกันในทางศาสนา ไม่ได้เอียงไปเฉพาะแต่ศาสนาอิสลามซึ่งชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่นับถือ อย่างไรก็ตาม เขาเริ่มมีความขัดแย้งกับกองทัพและกลุ่มการเมืองหลายกลุ่มมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะการพยายามลดจำนวนผู้แทนในสภาที่มาจากโควตาของกองทัพ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกองทัพให้เข้ามามีบทบาททางการเมืองน้อยลง (Chandra and Kammen, 2002) ในที่สุด พร้อม ๆ กับที่พันธมิตรเริ่มถอนตัวออกห่าง พรรคฝ่ายค้านก็รวมตัวกันผลักดันให้สภาที่ปรึกษาประชาชนกำหนดวาระถอดถอนวาฮิดออกจากตำแหน่ง แม้ว่าเขาจะยัง

คงตั้งต้นอยู่ในระยะแรก แต่ในที่สุดก็ยินยอมลงจากตำแหน่ง โดยนางเมกาวัตี ชูการ์โนบุตรได้เข้ามาดำรงตำแหน่ง (ทวิศักดิ์ เผือกสม, 2555, 274-275)

ในช่วงสมัยประธานาธิบดีเมกาวัตี แม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะเริ่มมีเสถียรภาพ แต่ความนิยมในตัวประธานาธิบดีเริ่มเสื่อมคลายลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจากปัญหาค่าครองชีพของประชาชน การคอร์รัปชันทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ท่าทีของรัฐบาลต่อสงครามต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมากต่อประชากรมุสลิมในประเทศ รวมถึงการแก้ปัญหากลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนในอาเจาะห์ ซึ่งหลายฝ่ายมองว่าเมื่อประกอบกับการรณรงค์สงครามต่อต้านการก่อการร้าย ก็ได้เป็นการเปิดช่องทางให้กองทัพเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง (Kipp, 2004) ด้วยเหตุนี้ เมื่อถึงช่วงเวลาแห่งการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งหนึ่งในปี 2004 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่กำหนดให้มีการเลือกตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชน นายซูซีโล บัมบัง ยูทโธโยโนได้ก้าวขึ้นมามีชัยเหนือเมกาวัตีในที่สุด

การเข้าดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของยูทโธโยโนอยู่ภายใต้การคาดหวังจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต่อการสร้างเสถียรภาพทางสังคมพัฒนาเศรษฐกิจ แต่กลับกลายเป็นว่าในช่วงแรกของการดำรงตำแหน่ง เขากลับไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชนมากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลเริ่มดำเนินการบริหารได้อย่างเข้มแข็ง ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ ก็สามารถทำการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม ควบคุมปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน

อับดุลเราะห์มาน วาฮิด

หลายพื้นที่มาตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นยุคปฏิรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับนโยบายในแนวทางประชานิยมที่สร้างความพอใจให้ประชาชนจำนวนมากไม่น้อยได้อย่างเฉียบพลัน (Aspinall, 2010; Mietzner 2012) ทำให้เมื่อถึงสมัยเลือกตั้งของปี 2009 ยูทโธโยโนได้รับคะแนนเสียงท่วมท้น ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นสมัยที่สองมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน แม้นดูเหมือนว่าการบริหารประเทศสมัยที่สองจะยังคงสร้างความประทับใจให้ชาวอินโดนีเซียได้ไม่น้อย แต่ด้วยข้อกำหนดว่าประธานาธิบดีซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งห้าปีนั้นจะสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้เพียงแค่สองสมัย ยูทโธโยโนซึ่งจะถือครองอำนาจสูงสุดของประเทศครบหนึ่งทศวรรษในปี 2014 จำต้องลงจากอำนาจ และปล่อยให้การช่วงชิงที่แสนเร้าใจนี้นำผู้อื่นขึ้นสู่ตำแหน่งแทน

การแก้รัฐธรรมนูญโดยสภาที่ปรึกษาประชาชนในปี 2002 ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นที่นำไปสู่การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงนั้นยอมรับกัน

ว่าเป็นพัฒนาการสำคัญที่ยืนยันว่าหนทางแห่งการปฏิรูปยังเป็นสิ่งที่คาดหวังไว้ในอินโดนีเซีย¹ กฎหมายฉบับที่ 23/2003 ว่าด้วยการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี ประกอบกับข้อกำหนดจากคณะกรรมการเลือกตั้งในภายหลัง ได้กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับการเลือกตั้งปี 2004 ไว้ว่า ผู้ที่จะสามารถเสนอชื่อผู้สมัครทั้งสองตำแหน่งได้นั้น จำกัดไว้เพียงแค่พรรคการเมืองที่มีผู้แทนชนะการเลือกตั้งทั่วไปเข้าไปนั่งในสภาผู้แทนราษฎร (Dewan Perwakilan Rakyat—DPR) ได้อย่างน้อย 3% จากจำนวนทั้งสิ้น 560 ที่นั่ง หรือได้รับคะแนนเลือกตั้งจากทั่วประเทศอย่างน้อย 5% กฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้รับการปรับแก้สำหรับการเลือกตั้งปี 2009 โดยได้กำหนดเพิ่มเติมว่า ผู้ที่สามารถเสนอชื่อผู้สมัครชิงตำแหน่งนั้นจะต้องเป็นพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมือง ที่รวมกันแล้วจะต้องมีผู้แทนชนะการเลือกตั้งเข้าไปในสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อย 15% หรือได้รับคะแนนเลือกตั้งจากทั่วประเทศอย่างน้อย 20%

สำหรับรอบการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีนั้น การเลือกตั้งโดยตรงทั้งสองครั้งที่ผ่านใช้กฎเกณฑ์เดียวกันโดยไม่มีกร

ปรับแก้ คือ ผู้ที่จะได้รับชัยชนะต้องได้คะแนนเลือกตั้งมากกว่า 50% จากการลงคะแนนทั่วประเทศ และได้คะแนนเลือกตั้งเมื่อนับระดับจังหวัดมากกว่า 20% ในจำนวนจังหวัดเกินครึ่งหนึ่งของจังหวัดทั่วประเทศ² หากไม่มีผู้สมัครคนใดชนะด้วยเงื่อนไขดังกล่าวนี้ จะต้องมีการจัดการเลือกตั้งรอบที่สองสำหรับเฉพาะสองคู่สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดจากรอบแรก คู่นี้ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งสูงสุดก็จะขึ้นครองตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี โดยในการเลือกตั้งสองครั้งที่ผ่านมาก การเลือกตั้งเมื่อปี 2004 มีการจัดสองรอบ ส่วนปี 2009 เพียงรอบแรกรอบเดียวกับบรรลุผลการเลือกตั้ง

ข้อกำหนดเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตำแหน่งผู้นำสูงสุดมีที่มาจากเสียงส่วนใหญ่โดยตรงอย่างแท้จริง และเสียงนั้นควรจะต้องมีลักษณะกระจายตัวแทนที่จะกระจุกอยู่เพียงแค่มินิโคนที่หนึ่งของประเทศ ขณะเดียวกันสถาบันพรรคการเมืองก็ยังคงถูกให้ความสำคัญ ข้อกำหนดทางกฎหมายและเงื่อนไขจากภาวการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทำให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีอินโดนีเซียครั้งต่อไปที่จะมีขึ้นในปี 2014 เริ่มทวีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นทุกขณะ

¹นอกเหนือจากการมีมติรับรองการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงแล้ว ก้าวสำคัญในการปฏิรูปการเมืองอินโดนีเซียสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในปีดังกล่าวนี้ยังรวมถึง 1) การแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้สมาชิกสภาที่ปรึกษาประชาชนจำนวน 200 คนซึ่งก่อนหน้านี้มีฐานะเป็นตัวแทนจากจังหวัดและกลุ่มสังคมต่างๆ โดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้ง ถูกแทนที่ด้วยตัวแทนผ่านระบบเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่สมาชิกสภาที่ปรึกษาประชาชนทุกคนคือผู้ที่ผ่านการเลือกตั้งเข้ามา และแน่นอนว่าเป็นการกำจัดอิทธิพลของฝ่ายกองทัพที่เข้ามาในที่นั่งในสภา โดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้งเสมอมา 2) ข้อเสนอญัตติให้ใช้ชารีอะห์ในระบบกฎหมายของอินโดนีเซียไม่ผ่านสภาที่ปรึกษาประชาชน ซึ่งทำให้หลักการรับรองเสรีภาพทางศาสนาโดยไม่ให้อภิสิทธิ์แก่ศาสนาใดศาสนาหนึ่งยังคงจารึกอยู่ในรัฐธรรมนูญต่อไป, ดูใน Malley (2003, 139).

²ตั้งแต่ปี 1999 อินโดนีเซียมีจำนวนจังหวัดทั้งสิ้น 33 จังหวัด มีการตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นอีกหนึ่งในในปี 2012 คือ จังหวัดกาลิมันตันเหนือ รัฐบาลยังมีแผนที่จะตั้งจังหวัดใหม่เพิ่มเติมในอนาคตให้ถึงสูงสุด 44 จังหวัดในปี 2025

ดาวเด่นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดี: สำรอง สถานการณ์ ณ ปี 2012

การเลือกตั้งผู้นำประเทศโดยตรงซึ่งมีที่มาจาก การแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี 2002 นั้นถือเป็นการ สำคัญที่สุดก้าวหนึ่งในการนำประเทศอินโดนีเซีย ยุคปฏิรูปไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยกว่าที่ผ่าน มา และมันพิสูจน์ให้เห็นแล้วจากการดำรง ตำแหน่งประธานาธิบดีสองสมัยของยูทโยโยโน ซึ่งผู้นำที่มีความชอบธรรมอันเนื่องมาจากการ เลือกโดยตรงจากประชาชนได้เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง ก่อให้เกิดการเมืองที่มีเสถียรภาพ กระทั่ง สามารถพลิกฟื้นอินโดนีเซียจากภาวะวุ่นวาย หลายประการได้อย่างน่าพอใจ การเลือกตั้ง ประธานาธิบดีครั้งต่อไปถูกกำหนดไว้ในอีกสอง ปีข้างหน้า แม้จะดูเหมือนว่ายังคงเป็นเวลาอีก นานพอสมควร แต่ด้วยความสำคัญที่เห็นได้ชัด ของการเลือกตั้งนี้ จึงเริ่มปรากฏกระแสอภิปราย กันในเรื่องนี้อย่างคึกคัก ชาวอินโดนีเซียเริ่มคุย

กันว่าจะเลือกใครขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีคนต่อไป โลกภายนอกเริ่มจับตามอง ทั้งจากกลุ่ม ประเทศสมาชิกอาเซียนและในเวทีการเมืองโลก เพราะการเลือกตั้งครั้งหน้าจะเป็นการยืนยัน ผลลัพธ์ของกว่าหนึ่งทศวรรษแห่งการปฏิรูปของ ประเทศที่มีจำนวนประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก ประเทศที่สามารถสถาปนาตัวเองเป็นพี่ ใหญ่ของสมาคมอาเซียน และยังเพิ่มความ สำคัญในภูมิศาสตร์การเมืองทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลกมากขึ้นตลอดเวลา

ปี 2012 ยังไม่ได้มีการประกาศอย่างชัดเจน ว่าพรรคการเมืองที่จะส่งตัวแทนลงชิง ตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อถึงปี 2014 นั้นจะมี จำนวนเท่าใด และแม้ว่าผู้ที่มีศักยภาพหลายคน ยังคงไม่ได้ประกาศตนอย่างเป็นทางการว่าจะ เข้าร่วมชิงชัยในตำแหน่งนี้ แต่ประชาชนชาว อินโดนีเซียก็เริ่มต้นตัวกันมีใช้น้อย เริ่มมีการ สำนวณรายชื่อบุคคลซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบและได้ รับการคาดหมายว่าจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งใน

ผลของการสำรวจความนิยมต่อบุคคลที่อาจขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซีย

รายชื่อ	พรรคฯ ที่สังกัดในปัจจุบัน	ผลความนิยม (%)
1. ปราโบโว ซูบิอันโต (Prabowo Subianto)	พรรคพลังเคลื่อนไหวอินโดนีเซียรายา / เกอริन्द्रา (Partai Gerakan Indonesia Raya / Gerindra)	25.8
2. เมกาวาตี ซูการ์โนบุตรี (Megawati Soekarnoputri)	พรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซียแห่งการต่อสู้ (Partai Demokrasi Indonesia-Perjuangan / PDI-P)	22.4
3. ยูซุฟ คาลลา (Jusuf Kalla)	พรรคกลุ่มสหชีพ / โกลคาร์ (Partai Golongan Karya/ Golkar)	14.9
4. อาบูริซาล บาเกรีย (Aburizal Bakrie)	พรรคกลุ่มสหชีพ / โกลคาร์	10.6
5. สุรยา ปาเลาะห์ (Surya Paloh)	พรรคประชาธิปไตยแห่งชาติ (Partai Nasional Demokrat / PND)	5.2
6. วิรันโต (Wiranto)	พรรคแสงแห่งหัวใจประชาชน / ฮานูรา (Partai Hati Hurani Rakyat / Hanura)	4.5
7. สุลต่านฮามิงเกอ บูไวโน ที่ 10 (Sultan HB X)	พรรคกลุ่มสหชีพ / โกลคาร์	3.7
8. ฮัตตา ราชาซา (Hatta Rajasa)	พรรคอาณัติแห่งชาติ (Partai Amanat Nasional / PAN)	2.1
9. ศรี มุลยานี (Sri Mulyani)	พรรคเอกราช (Partai Independence / PI)	2.1
10. ฮิดายัต นูร วาฮิด (Hidayat Nur Wahid)	พรรคยุติธรรมสมบูรณ์ (Partai Keadilan Sejahtera / PKS)	1.8
11. อักบาร์ ตันจุง (Akbar Tandjung)	พรรคกลุ่มสหชีพ / โกลคาร์	1.3
12. เมินโคโปลุดัม โจโค ซูยันโต (Menkopolhukam Djoko Suyanto)	พรรคประชาธิปไตย (Partai Democrat / PD)	1
13. ปราโมนอ อานุง (Pramono Anung)	พรรคต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอินโดนีเซีย	0.9

อนาคตอันใกล้ โดยผู้ที่น่าจับตามองมากที่สุด ในตอนนี้จะเป็นใครไปไม่ได้นอกจากปราโบโว ซูบิอันโตซึ่งคะแนนนิยมผลัดกันในระดับที่หนึ่งหรือสองกับอดีตประธานาธิบดีเมกาวาตี ชูการ์โน บุตรีจากหลายผลการสำรวจ และจากผลของหลายสำนักเช่นกันที่เขามีคะแนนนิยมนำหน้าอย่างเห็นได้ชัด ในที่นี้จะขอยกรายชื่อผู้ที่ถูกจับตาจากตัวอย่างผลสำรวจของสมาคมซูเกิงซารจาติ (Soegeng Sarjadi Syndicate) องค์กรอิสระซึ่งได้ทำการสำรวจข้อมูลโดยการสุ่มเก็บตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว 2,192 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 14-25 พฤษภาคม 2012 มาแสดง เพื่อนำไปสู่การทบทวนประวัติและความเคลื่อนไหวในปัจจุบันของชื่อสำคัญบางราย ผลการสำรวจดังกล่าวปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้ (Husen, 2012)

ปราโบโว ซูบิอันโต

ถึงตอนนี้ ผู้ที่ถูกจับตามองมากที่สุดสำหรับการชิงตำแหน่งประธานาธิบดีที่จะมาถึง คือ ปราโบโว ซูบิอันโต ผู้ซึ่งเป็นบุตรเขยของอดีตประธานาธิบดีซูฮาร์โตผู้ล่วงลับ ปราโบโวเป็นอดีตนายทหารที่มีบทบาทสูงตั้งแต่ช่วงยุคระเบียบใหม่ ก่อนที่จะผันตัวเองมาเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมั่งคั่ง และจากที่เคยแสดงบทบาททางการเมืองอยู่เบื้องหลังอำนาจนิยมของซูฮาร์โต เขาเริ่มก้าวเข้าสู่หนทางแห่งการแสวงหาอำนาจทางการเมืองเมื่อโครงสร้างและพลวัตทางการเมืองใหม่ของยุคปฏิรูปเปิดช่องทางทันทีที่มีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนในปี 2004 ปราโบโวเสนอตัวขึ้นเป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการ

▶ ปราโบโว ซูบิอันโต

ทางการของพรรคโกลคาร์สำหรับลงเลือกตั้งชิงตำแหน่ง แต่ก็ต้องพ่ายแพ้และวิรันโต อดีตผู้บัญชาการทหาร ได้กลายเป็นผู้ครองสิทธิ์ดังกล่าว (ขณะที่ตำแหน่งประธานาธิบดีนั้น ท้ายที่สุดตกเป็นของซูซีโล บัมบัง ยุทโยโยโน) กระทั่งปี 2008 ปราโบโวได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคโกลคาร์ เขากับผู้ใกล้ชิดติดทางการเมืองจำนวนหนึ่งได้ตั้งพรรคพลังเคลื่อนไหวอินโดนีเซียรายา หรือ เกอรินตรา และเสนอตัวก้าวขึ้นชิงตำแหน่งรองประธานาธิบดีในการเลือกตั้งปี 2009 โดยลงสมัครคู่กับนางเมกาวาตี ชูการ์โน บุตรีซึ่งเสนอตัวชิงตำแหน่งประธานาธิบดี แต่ทั้งสองคนก็พ่ายแพ้ให้กับ ยุทโยโยโนซึ่งสามารถรักษาตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีสมัยที่สอง

นับตั้งแต่ปลายปี 2011 ที่ปราโบโวประกาศตนเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสำหรับการเลือกตั้งปี 2014 สิ่งที่สามารถเห็นได้อย่างแจ่มชัดจากปาสฐิตาหลายวาระ คือ นอกจากนโยบายที่เน้นเป้าหมายกลุ่มคนยากไร้แล้ว ท่าที

และแนวทางชาตินิยมเป็นการแสดงออกที่โดดเด่น ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าประวัติการทำงานเมื่อครั้งยุคระเบียบใหม่จะมัดตัวและยากยิ่งจะปฏิเสธว่ากองกำลังภายใต้การสั่งการของเขานั้นเข้าไปพัวพันกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความรุนแรงหลายเหตุการณ์³ ผลการสำรวจหลายสำนักที่เขามีคะแนนนิยมนำหน้าคนอื่น ๆ อาจพอชี้ให้เห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียจำนวนไม่น้อยในตอนนี้อยู่ไม่ยี่หระต่อประวัติต่างพร้อยหากแต่เรียกร้องต้องการผู้นำที่มีภูมิหลังและแนวทางการทำงานที่จริงจัง เข้มแข็ง นำประทับใจเช่นสโลแกน “ใครกล้าก็ชนะ” ของปราโบโวมากกว่าผู้นำที่ประสานประโยชน์และประนีประนอม ในความต้องการเช่นว่านี้ ปราโบโวคือตัวเลือกที่เหมาะสมสำหรับพวกเขา

ปัญหาใหญ่เฉพาะหน้าที่ปราโบโวกำลังเผชิญอยู่ในตอนนี้ คือ ข้อกฎหมายที่กำหนดให้ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีต้องสมัครภายใต้นามของพรรคการเมือง หรือ กลุ่มพรรคการเมืองที่รวมตัวกันแล้วต้องได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่า 20% สิ่งที่ปราโบโวกำลังทำอยู่และต้องให้สำเร็จในเร็ววันคือการเจรจาต่อรองเพื่อให้พรรคการเมืองใหญ่สนับสนุนตน เพราะพรรคเก

อรินตราของเขานั้นได้ชื่อว่าเป็นพรรคขนาดเล็ก การเลือกตั้งเมื่อปี 2009 ที่ผ่านมา คะแนนเลือกตั้งของพรรคเกือบเกี่ยวมาได้เพียง 4.5% และมีผู้แทนอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร 26 จากทั้งสิ้น 560 ที่นั่งเท่านั้นเอง

เมกาวัตี ชูการ์โนบุตร

เมกาวัตี ชูการ์โนบุตริเคยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียระหว่างปี 2001-2004 ทั้งนี้โดยเป็นการขึ้นสู่ตำแหน่งหลังจากอัปดูร์เราะห์มาน วาฮิดถูกถอดถอน หลังจากหมดวาระในตำแหน่ง เมกาวัตีพ่ายแพ้ให้กับยูทโยโยโนในการเลือกตั้งหลังจากนั้นทั้งสองสมัย ปัจจุบันเธอดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซียแห่งการต่อสู้ (PDI-P) ซึ่งเป็นการดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ก่อตั้งพรรคเมื่อปี 1998 แม้ว่าเมกาวัตีจะยังคงไม่ประกาศตนเข้าสู่เวทีการเมืองชิงตำแหน่งประธานาธิบดีครั้งหน้า แต่การที่รายชื่อของเธอยังคงความโดดเด่นในผลการสำรวจก็สะท้อนให้เห็นถึงกระแสนิยมในตัวเธอยังคงมีอยู่ไม่น้อย ยิ่งกว่านั้นยังดูเหมือนว่าข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งจะให้ความสำคัญต่อความเคลื่อนไหวของเธอและ PDI-P อย่างมากอยู่เสมอ ปลายปี 2012 ข่าวการเมืองที่ก่อให้เกิด

³ปราโบโวมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาวนานกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยกองทัพอินโดนีเซียต่อติมอร์ตะวันออก ยิ่งกว่านั้นคือ เขาเคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการหน่วยรบพิเศษ “โคปาสซุส” (Kopassus—Komando Pasukan Khusus) ซึ่งเป็นกองกำลังที่ห้าวหาญและอื้อฉาวมากที่สุดหน่วยหนึ่งของกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งในช่วงปลายปี 1995 ถึงต้นปี 1998 ซึ่งเขาเป็นผู้บัญชาการนั้น โคปาสซุสได้เข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงในติมอร์ตะวันออก และแม้จะไม่ได้เป็นผู้บัญชาการในช่วงเกิดเหตุการณ์ แต่มีรายงานว่ากลุ่มขบวนการที่ถูกฝึกโดยโคปาสซุสในช่วงเวลาของเขาได้เกี่ยวข้องกับการลักพาตัว ทรมาณ รวมทั้งปราบปรามผู้ชุมนุมในช่วงจลาจลก่อนสิ้นสุดระเบียบใหม่, งานวิชาการเกี่ยวกับเหตุการณ์ในติมอร์ตะวันออกและการจลาจลปี 1998 ซึ่งปรากฏชื่อปราโบโวในฐานะผู้เกี่ยวข้องสำคัญ ดูเช่น Kammen (1999); Honna (1999); Purdey (2002).

▲ เมกาวาตี ซูการ์โนบุตรวี

▲ ยูซุฟ คาลลา

กระแสการอภิปรายกันมากที่สุดช่วงหนึ่ง คือ เตอาพิย์ เกียมาส สมาชิกของเมกาวาตี (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานสภา) กับปูอัน มหาราณี ผู้ซึ่งเป็นบุตรสาว ได้เข้าพบและเจรจาฉันท์มิตรกับยูทโรโยโน พิจารณาจากความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน และหลายครั้งตั้งตนเป็นปฏิปักษ์กันนับตั้งแต่ยูทโรโยโนซึ่งเคยร่วมคณะรัฐมนตรีสมัยเมกาวาตีได้ตัดสินใจพลิกมาเป็นคู่แข่งและสามารถมิชชีงได้ครองตำแหน่งประธานาธิบดีถึงสองสมัย การที่สามีและบุตรสาวซึ่งต่างเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในพรรค PDI-P ด้วยเช่นกันนั้นได้แสดงบทบาทสานสัมพันธ์กับยูทโรโยโนอีกรอบ ไม่แคล้วนำมาสู่การอภิปรายกันของนักวิเคราะห์ต่อความเป็นไปได้ที่สองตระกูลการเมืองที่ยิ่งใหญ่ของอินโดนีเซียจะหันมาจับมือกันในการเลือกตั้งประธานาธิบดีอินโดนีเซียที่จะมาถึง (The Jakarta Post, 27 December 2012)

ปัญหาประการสำคัญที่เมกาวาตีเผชิญอยู่ในปัจจุบันจนทำให้ยังไม่ปรากฏท่าทีอันชัดเจนออก

มาจาก PDI-P ก็คือ เธอทำได้ไม่หนักเมื่อครั้งที่ตนเองขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีทั้ง ๆ ที่ทั้งตัวเธอและ PDI-P เป็นความหวังของชาวอินโดนีเซียหัวก้าวหน้า ณ ช่วงเวลาดังกล่าว ความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีติดต่อกันทั้งสองสมัยหลังจากนั้นก็เป็เหตุผลอันสมควรที่ทำให้เริ่มเกิดกระแสกดดันทั้งจากภายในและนอกพรรคฯ ให้เธอยอมสละตัวตัวแทนพรรคฯ ให้กับคนรุ่นใหม่สำหรับการเลือกตั้งปี 2014

ยูซุฟ คาลลา

ยูซุฟ คาลลาเป็นหนึ่งในผู้มีรายชื่ออยู่ในอันดับต้น ๆ ของผลการสำรวจที่มีอายุทางการเมืองยาวนานที่สุด เขาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาและตั้งแต่ช่วงเวลาแห่งการขับเคี่ยวอำนาจระหว่างซูการ์โนกับซูฮาร์โต คาลลามีประวัติเป็นผู้รักดียาวนานต่อพรรคโกลดคาร์ หลังจากหันไปจริงจังในการดำเนินธุรกิจอยู่

ระยะใหญ่ๆ เขาหวนกลับมาสู่วงการเมืองและก้าวขึ้นสู่การเมืองระดับชาติในช่วงทศวรรษ 1980 ของยุคระเบียบใหม่ คาลลาปรับตัวได้ดีกับเกมการเมืองของยุคปฏิรูป กระทั่งสามารถก้าวสู่ตำแหน่งรองประธานาธิบดีเคียงคู่กับยูทโยโยโนในฐานะประธานาธิบดีจากการเลือกตั้งปี 2004 แม้ว่าความสำเร็จครั้งนี้จะเป็นการรณรงค์ภายใต้ชื่อสนับสนุนจากพรรคการเมืองอื่น แต่คาลลาก็สามารถขึ้นเป็นผู้นำพรรคโกลคาร์ได้สำเร็จในปีเดียวกัน ชัยชนะของเขาในพรรคโกลคาร์เป็นหมุดหมายสำคัญหนึ่งของพลวัตที่เกิดขึ้นกับพรรคการเมืองที่ยิ่งใหญ่นี้ (ดูการอภิปรายใน Tomsa, 2006; Suryadinata, 2007) ซึ่งในด้านหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและประสบการณ์เคียงกรำทางการเมืองของเขา อย่างไรก็ตาม การเริ่มแตกแยกไม่ลงรอยกันระหว่างคาลลากับยูทโยโยโนก็เริ่มเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นตลอดช่วงสมัยการบริหาร จนเมื่อถึงวาระเลือกตั้งปี 2009 คาลลาตัดสินใจก้าวขึ้นชิงตำแหน่งประธานาธิบดี แม้ว่าเขาจะพ่ายแพ้และไล่เลี่ยกันนั้นก็ถึงจากตำแหน่งประธานพรรคโกลคาร์ในปีเดียวกัน แต่อิทธิพลทางการเมืองของเขาเหนือสมาชิกพรรคโกลคาร์ก็ยังคงมีอยู่สูง เช่นเดียวกับการสนับสนุนจากฐานเสียงจาก “เกาะนอก” โดยเฉพาะจากสุลาเวสีซึ่งเป็นฐานที่มั่นสำคัญหนึ่งของพรรคโกลคาร์

สำหรับการเลือกตั้งปี 2014 ที่จะมาถึง แม้ว่าเขาจะยังไม่ได้ประกาศตนเป็นผู้เข้าชิงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ แต่ความเคลื่อนไหวทุกอย่างก้าวก็เป็นที่จับตามอง เมื่อปลายปี 2012 เช่นกันที่ข่าวการเมืองที่สำคัญข่าวหนึ่งคือการอาจจับคู่กันระหว่างคาลลากับเมกาวัตตี (ตัวอย่างเช่น Pramudatama, 26 November 2012; Jemadu,

30 November 2012) แม้ว่าในกระแสข่าวดังกล่าวนั้นคาลลาจะผละจากการชิงชัยในตำแหน่งผู้นำสูงสุดมาสู่ตำแหน่งรอง แต่ภายใต้สถานการณ์และการตัดสินใจถึงที่สุดที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ทุกเมื่อ การที่ความเคลื่อนไหวของเขาสามารถสร้างกระแสสนใจในสื่อมวลชนและนักวิเคราะห์ทางการเมืองได้เป็นอย่างมากชี้ให้เห็นว่าคาลลา ยังคงเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญของการเลือกตั้งครั้งที่จะถึง

อาบูริซาล บาเกรีย

อาบูริซาล บาเกรียเป็นนักการเมืองระดับนำคนแรกที่ประกาศตนเข้าร่วมการชิงชัยตำแหน่งประธานาธิบดี เขาขึ้นดำรงตำแหน่งประธานพรรคโกลคาร์ต่อจากยูซุฟ คาลลาตั้งแต่ปี 2009 จนถึงปัจจุบัน กลางปี 2012 พรรคโกลคาร์ได้ประกาศชื่อเขาในฐานะบุคคลที่พรรคฯ จะสนับสนุนขึ้นชิงตำแหน่งประธานาธิบดีปี 2014 อย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับคาลลา อาบูริซาลเป็นหนึ่งในผู้ทรงอิทธิพลทางธุรกิจเชื้อสาย “ปรีภูมิ” (pribumi—บุตรแห่งแผ่นดิน หรือคนท้องถิ่นแต่ดั้งเดิมของอินโดนีเซีย) ที่สามารถขยายอำนาจเข้าสู่วงการเมืองอินโดนีเซียได้อย่างรวดเร็วและโดดเด่น ซึ่งนั่นเป็นหนึ่งในพลวัตที่สำคัญของการเมืองอินโดนีเซียในยุคปฏิรูป (ดูใน Fukuoka, 2012) อย่างไรก็ตาม การที่พรรคโกลคาร์ได้เสนอชื่อตัวแทนสู่การชิงตำแหน่งประธานาธิบดีอย่างรวดเร็ว นั้น ก็แลกมาด้วยการปะทุขึ้นอีกรอบของการแตกร้างที่ดำรงอยู่ภายในพรรคฯ เนื่องด้วยการที่อาบูริซาลและกลุ่มผู้สนับสนุนเขาเร่งรัดเสนอชื่อและสรุปผล ได้กระตุ้นให้สมาชิกอาวุโสของพรรคฯ โดยเฉพาะยูซุฟ คาลลาผู้รู้กันดีว่าเป็นปรปักษ์คนสำคัญภาย

▲ อาบุรีซาล บาเกรีย

▲ สุรยา ปาเลาะห์

ในพรรคฯ และผู้ทรงอิทธิพลอย่างอักบาร์ ตันจุง อดีตประธานพรรคฯ ออกมาแสดงท่าทีคัดค้านอย่างแข็งขัน

กระนั้นในอีกด้านหนึ่ง การที่ทางพรรคฯ เร่งรัดประกาศชื่อก็เป็นวิธีการที่หวังให้สมาชิกพรรคฯ ยุติความขัดแย้งภายในเมื่อมีตัวแทนที่ชัดเจนหนึ่งเดียว⁴ พรรคฯ เองก็จะมีเวลาในการเสาะหาผู้เหมาะสมมาจับคู่กับอาบุรีซาลสำหรับลงเลือกตั้งในตำแหน่งรองประธานาธิบดี มีเวลาปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์เมื่อบรรยากาศการเลือกตั้งเริ่มเร่งเร้า อาบุรีซาลจึงได้เสนอนโยบายที่รื้อถอนอารมณ์ชาตินิยมออกมาก่อนใครอื่นเพื่อจูงใจผู้ลงคะแนนเสียง แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือพรรคไกล

คาร์ตระหนักดีว่าทันทีที่จำเป็นต้องเสนอชื่ออาบุรีซาล ทางพรรคฯ คงต้องต่อสู้อย่างหนักหน่วงเพื่อให้เขาสามารถขึ้นครองตำแหน่งประธานาธิบดีด้วยเขายังคงถูกมองว่าเป็นนักธุรกิจมากกว่าจะเป็นนักการเมืองและผู้บริหารประเทศที่เชี่ยวชาญ ชนักติดหลังจากข้อกล่าวหาเรื่องเลียงภาชีและกรณีหายนະภัยจากโคลนถล่มที่เมืองสิโตอาร์โจเมื่อปี 2006 ซึ่งชาวอินโดนีเซียจำนวนไม่น้อยยังคงเชื่อมั่นว่าสาเหตุสำคัญมาจากการดำเนินการขุดเจาะของบริษัของเขา และที่สำคัญคือ มายาคติเรื่องชาติพันธุ์กับตำแหน่งประธานาธิบดียังคงเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และ

⁴อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในพรรคไกลคาร์ยังคงเห็นได้ชัดในช่วงครึ่งหลังของปี 2012 เดือนกรกฎาคม คณะกรรมการกลางของพรรคฯ ภายใต้อิทธิพลของอาบุรีซาลแถลงว่าจะขับยูซุฟ คาลลาออกจากพรรคฯ หากว่าเขาจับคู่กับตัวแทนจากพรรคอื่นเข้าชิงชัยตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งย่อมเป็นการบั่นทอนโอกาสชัยชนะของตัวแทนอย่างเป็นทางการของพรรคฯ ด้วยเหตุนี้ ชาวคาลลาจับมือกับเมกาวาตีในช่วงปลายปี 2012 จึงเป็นสัญลักษณ์การแตกรัวที่ยังคงดำรงอยู่

รณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง มายาคติดังกล่าวคือการยึดมั่นในข้อเท็จจริงที่ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประธานาธิบดีอินโดนีเซียเกือบทุกคนล้วนเป็นชาวชวา จะมีชาติพันธุ์อื่นขึ้นมาบ้างแต่ก็เพียงนายบารุคุดิน ยูซุฟ ฮาบิบี (ชาวบูกิสมาจากสุลาเวสีตอนใต้) เพียงคนเดียวที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวระยะสั้น ๆ หลังซูฮาร์โตต้องลงจากอำนาจ นี่อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ยูซุฟ คาลลาซึ่งมีเชื้อสายบูกิสและเคยพ่ายแพ้ในการสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่หากการชิงชัยรอบหน้าเขาจะเสนอตัวสำหรับตำแหน่งรองประธานาธิบดี แต่สำหรับอาบูริซาลซึ่งประกาศตนสำหรับตำแหน่งประธานาธิบดี เขาผู้ซึ่งมีพื้นเพชาติพันธุ์มลายูมาจากจังหวัดลัมปุงบนเกาะสุมาตรา จึงได้พยายามเสาะหานักการเมืองชาวชวามาเสนอตัวเคียงคู่สำหรับตำแหน่งรองประธานาธิบดีเพื่อดึงคะแนนเสียงจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในอินโดนีเซีย และให้พรรคโกลดาร์สามารถลบความอับอายที่ว่า ในขณะที่เป็นพรรคการเมืองใหญ่ทรงอิทธิพล แต่กลับไม่สามารถทำให้คนของตนขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีได้เลยนับจากเริ่มต้นยุคปฏิรูปเป็นต้นมา

ส่งท้าย: บทคำถามอันควรประเมิน

แม้จะมีการทยอยดำเนินการสำรวจและคาดการณ์ผู้ที่ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอินโดนีเซียคนต่อไปกันล่วงหน้าเป็นระยะ ๆ แต่การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงจากประชาชนครั้งที่สามซึ่งจะเกิดขึ้นปี 2014 นั้นมีเงื่อนไขหลายประการที่อาจทำให้ผลการเลือกตั้งพลิกผันไปจากการคาดคะเน ประเมินกันว่าเมื่อถึงปี

2014 ตัวเลขจำนวนประชากรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอินโดนีเซียจะใกล้ถึง 200 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้ ผู้มีสิทธิออกเสียงที่อายุน้อยกว่า 30 ปีจะถือสัดส่วนมากกว่า 50% คนกลุ่มนี้คือคนรุ่นใหม่ซึ่งคุ้นเคยกับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ โซเชียลมีเดีย และโลกออนไลน์ จึงเป็นที่น่าตั้งคำถามล่วงหน้าว่าปัจจัยดังกล่าวนี้จะมีส่วนต่อผลการเลือกตั้งในท้ายที่สุดหรือไม่ หรือกระทั่งจะมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการเมืองอินโดนีเซียซึ่งมรดกตกค้างจากยุคสมัยเก่ายังคงปรากฏเด่นอยู่ในอีกหลายต่อหลายส่วนนั้นมากน้อยเพียงใด

ตัวอย่างปริศนาหนึ่งที่จะชี้ว่าค่านิยมทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในอินโดนีเซียได้เริ่มเปลี่ยนไปบ้างแล้วหรือไม่ และการเลือกตั้งประธานาธิบดีปี 2014 จะทำหน้าที่พิสูจน์ คือ มายาคติเรื่องภูมิหลังทางชาติพันธุ์กับตำแหน่งประธานาธิบดี ในขณะที่นักวิเคราะห์จำนวนไม่น้อย และโดยเฉพาะตัวนักการเมืองส่วนมากเอง เชื่อว่าการยกชูอารมณผู้ก่อกำเนิดชาติพันธุ์หรือกระทั่งศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นหากต้องการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดี ถึงตอนนี้แล้ว ชาวอินโดนีเซียผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ก้าวพ้นปัจจัยทางชาติพันธุ์และศาสนาแล้วหันไปพิจารณาที่คุณภาพ ศักยภาพของนักการเมืองแล้วหรือไม่ จากผลการสำรวจความนิยมต่อผู้มีแนวโน้มจะเข้าร่วมชิงชัยเหนือตำแหน่งประธานาธิบดีที่ยกมาข้างต้น ปราโบโว ซูบิอันโตและเมกาวาตี ซูการ์โนบุตรีนอนันต์ที่หนึ่งและสองต่างเป็นชาวชวา แต่สามอันดับถัดมาล้วนมาจากชาติพันธุ์อื่น คือ นอกจากยูซุฟ คาลลาและอาบูริซาล บาเกียซึ่งกล่าวแล้วข้างต้น สุรยา ปาเลาะห์แห่งพรรคประชาธิปไตยแห่งชาติใน

อันดับที่ห้าเป็นนักธุรกิจสื่อสารมวลชนผู้มีเชื้อสายอาแจห์ ทั้งสามคนเปี่ยมด้วยประสบการณ์ทางธุรกิจและอิทธิพลทางการเมือง เป็นสัญลักษณ์ประการหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงในการเมืองอินโดนีเซียยุคปฏิรูป และแม้ในด้านหนึ่งพวกเขายังคงเพื่อเล่นหน้าไฟชาติพันธุ์ ทั้งอาจจะวางตนเป็นปฏิปักษ์กันในหลายกรณี⁵ แต่ในอีกด้านหนึ่ง เหล่าผู้สนับสนุนพวกเขาต่างร่วมกันประคองการที่ตัดสินใจเลือกผู้นำประเทศโดยที่ยังไม่อาจก้าวพ้นพิจารณาภูมิหลังทางชาติพันธุ์ นั้นย่อมแสดงว่าอินโดนีเซียยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ที่จริงแล้วในประเด็นดังกล่าวนี้ นัยความเปลี่ยนแปลงเริ่มพอสังเกตเห็นได้ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสองครั้งที่ผ่านมามีการวิเคราะห์กันว่าเหตุผลประการสำคัญในชัยชนะสมัยแรกของยูทโธโยโนนั้นหาใช่เพราะการเป็นชาวชวาแต่เนื่องจากบุคลิกภาพที่มีเสน่ห์ สื่อข้อความสามารถ รวมถึงประสิทธิภาพในการสื่อสารนโยบาย ซึ่งทำให้ผู้คนเห็นว่าแตกต่างไปจากนักการเมืองซึ่งเป็นตัวเลือกอื่นๆ ในช่วงเวลานั้นยิ่งกว่านั้นคือความนิยมและคะแนนเสียงให้กับเขานั้นมีลักษณะกระจายตัวทั่วทั้งประเทศ ภาพของเขาจึงอาจไม่ได้ถูกมองว่าเป็นตัวแทนของ

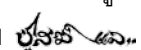

ชวาเป็นหลักเท่านั้น เช่นเดียวกันแต่ผลในทางตรงกันข้ามคือจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีปี 2009 ซึ่งยูซุฟ คาลลาจับคู่กับวิรินโต โดยซุสโลแกน “คู่สหายนุสันตารา” (pasangan nusantara) นัยว่าเป็นคือตัวแทนสมบูรณแบบที่พินึกกันระหว่างชาวชวาและตัวแทน “เกาะนอก” (รวมถึงการเน้นศาสนาอิสลามโดดเด่นกว่าคู่แข่ง) กลับผลลงเอยคือหายนะอย่างสมบูรณแบบจากการเลือกตั้ง กระทั่งอาจประเมินได้ว่าการขับเน้นประเด็นทางชาติพันธุ์เหมือนจะไม่ได้ส่งอิทธิพลสักเท่าใดต่อการตัดสินใจเลือกของผู้คน (Osman, 2012)

⁵คาลลาเคยเป็นผู้หนุนหลังให้สุรยาลงชิงชัยเพื่อขึ้นสู่ตำแหน่งประธานพรรคโกลคาร์ แต่ต้องพ่ายแพ้ให้กับอาบูริซาลในปี 2009 ผลจากการพ่ายแพ้ครั้งนั้นและการกระทบกระทั่งที่ติดตามมา สุรยาได้แยกตัวออกมาจัดตั้งพรรคการเมืองของตัวเอง มีการรายงานถึงแรงขับในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและความในใจของสุรยาประมาณว่า “คนที่จะขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีอินโดนีเซียจะเป็นใครก็ได้ แต่ต้องไม่ใช่อาบูริซาล บาเกรีย” (Daslani, 2013).

การเลือกตั้งประธานาธิบดีอินโดนีเซียในปี 2009 ซึ่งจัดขึ้นเพียงแค่อ้อมเดียวก็ได้ผู้ชนะเด็ดขาดเลยนั้น ผลอย่างเป็นทางการ คือ 1) ยูทโธโยโนกับบูดิโอโน ได้คะแนนเสียงคิดเป็น 60.80% 2) เมกาวาตีกับปราโบโว 26.79% และ 3) คาลลา กับวิรินโตได้เพียง 12.41%

ผลสำรวจความนิยมของประชาชนต่อผู้ที่
คาดหมายว่าจะขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีซึ่ง
ดำเนินการโดยหลายองค์กรตลอดช่วงปี 2012
ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังไม่มีใครคนใดที่คะแนนนิยม
นำขึ้นอย่างโดดเด่นนั้น ในแง่หนึ่งแล้วก็สะท้อน
ว่าตัวเลือกและนโยบายนำเสนอที่โดนใจจนล้า
หน้าใครอื่นอย่างเด็ดขาดนั้นยังไม่เกิดขึ้น แต่
แน่นอนว่าปี 2013 จะคืนการเข้าสู่ช่วงของการ
ขับเคี่ยวอย่างเข้มข้นเป็นทวิคูณ การเจรจาต่อ
รองสามารถทำให้เกิดการพลิกผันในรายชื่อของ

ผู้ที่จะลงชิงชัยตำแหน่งประธานาธิบดี เช่นเดียว
ที่รายชื่อใหม่ๆ ที่นอกเหนือไปจากการสำรวจใน
ช่วงปี 2012 ก็อาจขึ้นมาปรากฏ ทั้งหลายล้วน
ยังขบเน้นสีสันประชาธิปไตยในประเทศอันยิ่ง
ใหญ่นี้ และไม่ว่าผลการเลือกตั้งจะออกมาเป็น
ประการใด การเลือกตั้งปี 2014 ทั้งในส่วนของ
การเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งประธานาธิบดี
จะเป็นอีกช่วงระยะเวลาสำคัญในกระบวนการที่ยังไม่
จบสิ้นของการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่
มั่นคงในอินโดนีเซีย

เอกสารอ้างอิง

- Aspinall, Edward. (2010). Indonesia in 2009: Democratic Triumphs and Trials. **Southeast Asian Affairs**, pp. 102-125. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Carnegie, Paul J. (2008-2009). Democratization and Decentralization in Post-Soeharto Indonesia: Understanding Transition Dynamics. **Pacific Affairs**, 81(4): 515-525.
- Chandra, Siddharth, and Douglas Kammen. (2002) Generating Reforms and Reforming Generations: Military Politics in Indonesia's Democratic Transition and Consolidation. **World Politics**, 55: 96-136.
- Cribb, Robert, and Audrey Kahin. (2004). **Historical Dictionary of Indonesia**, Second Edition. Lanham, Maryland: Scarecrow Press.
- Daslani, Pitan. (30 January 2013). Surya Paloh Losing Perspective: Analysts. **The Jakarta Globe**. Retrieved 2 February 2013, from <http://www.thejakartaglobe.com/news/surya-paloh-losing-perspective-analysts/> 568440
- Fukuoka, Yuki. (2012). Politics, Business and the State in Post-Soeharto Indonesia. **Contemporary Southeast Asia**, 34(1): 80-100.
- Honna, Jun. (1999). Military Ideology in Response to Democratic Pressure During the Late Suharto Era: Political and Institutional Contexts. **Indonesia**, 67: 77-126.
- Husen, Rizal. (6 June 2012). Prabowo Capres Paling Diminati. **Indonesia Raya News**. Retrieved 10 October 2012, from <http://indonesiarayanews.com/news/politik-keamanan/06-06-2012-14-53/prabowo-capres-paling-diminati>

- Jemadu, Aleksius. (30 November 2012). Megawati and Kalla: Dream Team? **The Jakarta Globe**. Retrieved 5 December 2012, from <http://www.thejakartaglobe.com/commentary/megawati-and-kalla-dream-team/> 558930
- Kammen, Douglas. (1999). Notes on the Transformation of the East Timor Military Command and Its Implications for Indonesia. **Indonesia**, 67: 61-76.
- Kipp, Rita Smith. (2004). Indonesia in 2003: Terror's Aftermath. *Asian Survey*, 44(1): 62-69.
- Malley, Michael S. (2003). Indonesia in 2002: The Rising Cost of Inaction. **Asian Survey**, 43(1): 135-146.
- Mietzner, Marcus. (2012). Indonesia, Yudhoyono's Legacy: Between Stability and Stagnation. **Southeast Asian Affairs**, pp. 119-134. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- O'Rourke, Kevin. (2002). **Reformasi: The Struggle for Power in Post-Suharto Indonesia**. Crows Nest, NSW: Allen & Unwin.
- Osman, Salim. (2 January 2012). Deconstructing the Unwritten Myth of a Javanese President. **The China Post**. Retrieved 9 October 2012, from <http://www.chinapost.com.tw/commentary/the-china-post/special-to-the-china-post/2012/01/02/327720/p1/Deconstructing-the.htm>
- Pramudatama, Rabby. (26 November 2012). Kalla Ready to Dump Golkar and Be VP Candidate for Megawati. **The Jakarta Post**. Retrieved 5 December 2012, from <http://www.thejakartapost.com/news/2012/11/26/kalla-ready-dump-golkar-and-be-vp-candidate-megawati.html>
- Purdey, Jemma. (2002). Problematizing the Place of Victims in Reformasi Indonesia: A Contested Truth about the May 1998 Violence. **Asian Survey**, 42(4): 605-622.
- Suryadinata, Leo. (2007). The Decline of the Hegemonic Party System in Indonesia: Golkar after the Fall of Soeharto. **Contemporary Southeast Asia**, 29(2): 333-358.
- The Jakarta Post. (27 December 2012). Headlines: Megawati, SBY Hint at Reconciliation. **The Jakarta Post**. Retrieved 5 January 2013, from <http://www.thejakartapost.com/news/2012/12/27/megawati-sby-hint-reconciliation.html>
- Tomsa, Dirk. (2006). The Defeat of Centralized Paternalism: Factionalism, Assertive Regional Cadres, and the Long Fall of Golkar Chairman Akbar Tandjung. **Indonesia**, 81: 1-22.
- ทวีศักดิ์ ฝือกสม. (2555). ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐบาลจารีตชนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่ แบบอาณานิคม และสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.